

АРМАГАНСКИЯТ ОБИР

Кирил Сарджев

Тежката зима вървеше към своя край. Оскъдното мартенско слънце все по-често си пробиваше място зад смръщените облаци и погалваше с лъчите си чакащата го земя. Пробудени от зимната си дрямка, треви и храсти напиреха за нов живот. Всяка жива твар, възбудена от идващата промяна, пъплеше, жужеше и огласяше въздуха с любовни звуци и страсти. Ден след ден природата се преобразяваше, задаваше се дългоочакваната от всички пролет.

Денят от ранно утро подсказваше, че ще бъде слънчев и топъл. Слънцето още се провираше срамежливо над хоризонта, когато Чобан Киро подкара на паша голямото си стадо от овце и кози. От много, много години Армаганската долина беше мястото, където стадото му летуваше и зимуваше. Тук се бяха родили и живели неговите родители и прародители, не знаеше откъде и откога идваше коренът му. Долината за него стана дом и живот, затова и Чобан Киро, израснал в нея, продължи семейната традиция - овчарлъка.

Стадото се беше разпръснало и доволно скубеше младата трева Кучетата и те, обхванати от настроението на стадото, пролайваха закачливо пред своя стопанин. Чобан Киро, поразмекнат от гальовността на пролетното слънце, се опитваше да подремне, опирайки гръб в стъблото на една прогнила от времето борика. Наближаваше обяд, когато няколко от овцете, подмамани от нещо, се събраха на едно място и започнаха да се блъскат една в друга, другите овце също се спуснаха към тях. Бързата промяна в настроението на иначе спокойното досега стадо не остана незабелязана от Чобан Киро.

Какво ли подмами бравите? - каза на себе си и тръгна към блъскащите се още овце. Когато се приближи до тях, с почуда видя, че се бореха за разпръснати по земята коматчета хляб, незнайно откъде попаднали на това място. Разбута овцете, но наред с разхвърляните коматчета хляб имаше малки парчета от бяло сукно, изцапани със смазка, няколко патрона за пушка, забит в земята нож и върви от цървули. На една борика закачена висеше

половината от наскоро заклана овца, а по-настрани димяха още въглените от набързо направено огнище и обърнат бакър с варено месо.

Чобан Киро се досети, че тук преди немного време е имало хора. Но защо и кои са били тези хора? Защо са изоставили всичко това? Къде са сега? Тези въпроси му минаха като светкавици през главата. Бе куражлия човек, но се изплаши, беше сам. Заоглежда се да види наоколо за хора, не зърна такива. Но това не го направи по-спокоен. Кучетата и те станаха неспокойни. Нещо видяха в далечината и със силен лай се спуснаха натам. Чобан Киро, обезпокоен от тревожното лаенето на кучетата, тръгна веднага след тях. За негова изненада, те лаеха по няколко свободно пасящи коня. На гърбовете им завързани се поклащаха кошове, плетени с дрянови пръчки, а юздите им, паднали под тях, се заплитаха в краката им.

Кой може да остави така конете си без надзор в полето? - се чудеше Чобан Киро. Изведнъж едно от кучетата, усетило нещо във въздуха, вирна глава и побягна към близката борова горичка. Настървеното му лаене се подхвана и от другите, които също с тревожен лай побягнаха след него. Киро предпазливо тръгна по посока на лаенето, като се озърташе наоколо за хора. Когато дойде близо до кучетата, видя, че те лаеха по няколко човешки трупа, паднали един до друг. Тревата под тях беше подгизнала в кръв. Изтръпна... Студена пот се стече по иначе сгорещеното му тяло... Устата му пресъхна, прилоша му, каза си нещо за кураж и пристъпи към единия труп, обърна го и позна, че това беше Анадолията, другият труп беше на Ивил, после на Комню, на Шенко. Боже, боже, какво е станало тука? Боже, боже, без да се усеща повтаряше едно след друго Чобан Киро. Пустите мой късмет, пусти късмет мой, започна да се сърди на себе си.

Наоколо нямаше никой, беше сам сред враждебната тишина и неизвестността. Стадото му се беше събрало на едно място да пладнува. Какво да прави, къде да ходи сега? Кой ли е извършил тези убийства? Четиримата бяха членове на революционния комитет на Вътрешната тракийска организация, все отбрани хора бяха. Кой ли им е посегнал?

След много колебания Чобан Киро най-сетне реши да прибере стадото си и после да мисли какво да прави за видяното от

него. По пътя за голяма изненада на това страшно място той видя в далечината, забързано да идва към него непознат човек. Когато се приближи, овчарят позна, че това беше Габрата - доганхисарец. Преди още да се поздравят, Габрата изплашено и с пресипнал глас подхвана:

- Кирее, Кире, знаеш ли какво видях! Досега се крих, от страх не можех да тръгна, ама сега, като видях отдалече стадото, досетих се, че може да си ти.... Кире, видях, с очите си видях как пантите убиха Анадолията, Ивил и другите. Бях чул, че ще ходят във Фере да продават пашкули и друга стока, за да наберат пари за организацията в Тракия. Видях как ги пресрещнаха и избиха. Откъде изкочиха пантите, не знам. Сигурно са се крили ей там - в оная малката падинка. Аз бях ходил в Балъкьой и се връщах, вървях малко след тях. Изтрещяха пушки, ей там, край борова-та горичка. От гърмежа се стреснах, после видях как пантите се спуснаха върху тях и започнаха да ги тършуват, сигурно за пари. Клекнах до едно пърнарче да се скрия, как не ме видяха, не знам. Сега ти разказвам всичко това и целият се треса от страх. Страх... голям страх имам, Кире. Видях стадото отдалеко и се досетих, че само ти обикаляш по тези места, та малко по малко се поотпуснах. Всичко ти казвам, Кире, видях с очите си цялото убийство на хората... - изплашено повтаряше Габрата.

- Кои бяха пантите? - попита на свой ред Чобан Киро. – Защото по-надолу видях едно място, където някои са лежали. Заколили са овца, варили са я, яли са, чистили са пушките. От бързане даже са забравили нож, патрони...

- Кире, стори ми се, че беше Каблю, Каблю турчинът. Каблю с хората си - отвърна Габрата. - Чувал съм, че той върлувал по нашия край. С кражби и обири се занимавал. Не знам какво да правим, на кого да разкажем за тази страшна работа. Наши хора са убитите, доганхисарци са... Не трябва да си мълчим. Да кажем на каймаканина, да разбере, че турци, турски банди нападат, обират, убиват мирни хора от селото. Мълчим ли, ще ни мачкат - разпалено настояваше Габрата.

- Добре, но Каблю е много близък с каймаканина, как да му кажем, какво ще му кажем, какво ще му разправяме на каймаканина: Вашите хора убиват нашите хора?! Това не е за майтап, сериозни неща са... Турците се държат, не са като нас, пазят се един

друг. Те няма да признаят, че от техните хора е извършено убийството. За каймаканина ще бъде лошо, много лошо. Ще го сменят или накажат за това, че не е поддържал мир и спокойствие между поданиците. Тази работа става страшна, страшна, Габра - нервно отвърна Чобан Киро.

Двамата неволни свидетели се разделиха, всеки със своя страх от преживяното и от това, което може да им се случи.

Вестта за обира и убийството в Армаганската долина на четиримата доганхисарци се разнесе бързо. Страхът като ледена вихрушка премина над иначе мирната и спокойна Доганхисарска кааза. Щом на тези големи хора са посегнали пантите, какво остава за нас, по-долните? - говореха си людете, когато се срещнеха. Разбойниците не бяха разкрити. Властта бездействаше да се справи с убийците и да осигури спокойствие.

Един ден, не много след обира и убийството в Армаганската долина, Чобан Киро, както си пасеше стадото, при него дойдоха трима жандари, изпратени с заповед от каймаканина да го заведат в конака за разпит. Овчарят не се противи, още повече, че и той самият вече искаше да разкаже на властите какво беше видял и какви страхове беше изживял при убийството на четиримата доганхисарци.

За най-голяма изненада каймаканинът, вместо да го изслуша какво е видял, се нахвърли върху него с псувни и ругатни:

- Какви си ги наприказвал, Киро Чобан на хората от селото - че нашите, моите хора са убийците в Армагана? Каблю бил убиецът, така ли, да ми изядеш хляба ли искаш ти? За тебе само бой, бой и нищо друго! Хаптал с хапталина, ще ме клеветиш ти... Свалете го долу в избата - нареди гневно каймаканинът на двамата свои жандари. - И повече бой, да разбере с кого си има работа. Махнете го бързо от очите ми, какво се разтакавате, нехранимайковци!

Двамата жандари, усетили настроението на своя началник, още в стаята повалиха Чобан Киро на пода и го завлякоха към подземиеето.

Нощта превалеше. Небето се беше свъсило, облаци, огромни и черни, се гонеха по него. Заваля пороен дъжд, който бързо премина в едра колкото орех градушка. Ураганен вятър подхвана всичко по пътя си, чупеше като клечки натежалите от плод

дървета, обръщаше покривите на къщите. За миг малките селски улички се превърнаха в буйни реки. Мощни светкавици една по дир друга раздираха небето. Леден студ покри селото и цялата Армаганска долина, настана библейски потоп.

Дали от заливащите го потоци вода, или от тресящия се от гръмотевиците въздух, Чобан Киро се събуди от дълбокия сън, в който бе изпаднал след боя в конака. Всичко го болеше, само мозъкът му усещаше случващото се около него. Опита се инстинктивно да се предпази от връхлитащите го кални потоци вода, но нито ръцете, нито краката му се подчиняваха. Накрая се остави на волята на природната стихия.

С приближаване на утрото разразилата се през нощта адска буря започна да утихва. Хората, изплашени и угрижени от сполетялото ги бедствие, малко по малко започнаха задружно да отстраняват нанесените им щети. Селото постепенно навлизаше в обичайния си житейски ритъм.

Чобан Киро се събуждаше и отново изпадаше в безсъзнание. След поредното си събуждане видя, че е сам, отнесен от водната стихия сред трънаците на селското гробище. С нечовешки усилия, превъзможвайки болките, опита да се изправи. От тежестта кракът му се подгъна, беше счупен, ръцете му висяха като отсечени, явно и те бяха счупени, но инстинктът му за живот го накара да се задържи. Селото не беше далече, влачейки потрошеното си тяло, запълзя към него.

Видът му беше неузнаваем, затова и хората от близките къщи, улисани в работа, не го познаха веднага. Едва когато той с изнемощял глас се обърна към тях за помощ, разбраха, че странният човек е Чобан Киро.

Мина време, месец-два, Киро започна да прохожда като малко дете и да излиза сред хората. Възстановяването му вървеше твърде бавно, цялото му тяло беше покрито със съсиреци и синини. За да се вдигне на крака, осем пъти го завиха в прясно одрани овчи кожи. От жестокия бой в конака главата го болеше силно, губеше разум, изпадаше понякога в лудост. Едни от хората го съжаляваха, други го отбягваха.

Битката със сполетелите го болезки продължи дълго. Към есента изтощеното му тяло започна да се налива със сила, обхвана го желание за живот, за работа. Искаше му се отново да

подхване овчарлъка, да бъде сред животните, на воля сред природата. Състоянието, в което беше по принуда, го измъчваше и гневеше. Като нагорещени шишове през съзнанието му преминаваха всичките събития, които му се случиха от онзи слънчев и топъл мартенски ден насам. Искаше му се всичко това да е било сън, но, уви, не беше.

Годините като прелетните птици идваха и отлитаха, но никога, като тях не се завръщаха обратно. Не се разкриха убийците на членовете на Вътрешната тракийска организация в Армаганската долина близо до Сарджовите кошари, събитието бе наречено от хората Армаганския обир.

Златните лири, ограбени от жертвите, като могъщи катинари заключиха всички врати и вратички към истинските извършители. Каймаканинът си остана пак каймаканин. Каблю – местният разбойник, продължи да ограбва и наказва по своему богати и бедни. Благият и упойващ звон на крадените пари се провираше към малки и големи управници, галеше слуховете им и обсебваше крехките им съвести.

Понякога Чобан Киро - дали от жалост по загубената Тракия, или предизвикан от молбите на новите си приятели, селяните от село Елена, започваше да разказва за преживелиците в Тракия и винаги, когато завършваше разказите си с потънали в сълзи очи, казваше:

Бегънци, станахме от своето бегънци, ще си останем и тука в България. Коренът, коренът ни е там, в Тракия. Човек, като има много юмюр, много ще види и много ще страда.

Чобан Киро се помина на 97 години, едничкото му желание беше да бъде погребан със силяхлъка и ножа си от родното му село Доганхисар.